

impresum

EPH

Jutarnji LIST

GLAVNI UREDNIK

Goran Ogurlić

zamjenik glavnog urednika

Gojko Drljača

izvršni urednik

Vladimir Janković

pomoćnik glavnog urednika

Marko Biočina

UREDNIČKI KOLEGIJ:

Alenka Ostrihon (desk), Željko Trkanjec (svijet), Danislav Segota (kronika), Andrea Koščec (novac), Romina Peritz (kultura), Marijana Sever (život), Hrvoje Bulešić (sport), Ivica Buljan (Magazin), Boris Vlašić (komentari), Nikica Puhalo (Nedjeljni Jutarnji), Lana Mindoljević (Zagreb), Antonija Radić Horvat (voditeljica grafičke redakcije), Darko Novak (zamjenik voditelja grafičke redakcije)

PRILOZI:

Lana Mindoljević (Like!), Iva Novak (D&D, Nekretnine), Sunčana Barušić (Dobra hrana), Maja Kruhak (Studio, spektakli), Ilija Matanović (Svijet)

KOLUMNISTI I KOMENTATORI:

Miljenko Jergović, Jelena Lovrić, Jurica Pavičić, Ante Tomić, Tomislav Židak

DOPISNICI IZ INOZEMSTVA:

Inoslav Bešker (Rim), Ana Muhar (London), Augustin Palokaj (Bruxelles), Pero Zlatar (Beograd)

VODITELJI POSLOVNIH

SEGMENTA:

Igor Cenić (marketing, prodaja i pretplata), Alisa Mikić (prodaja oglasnog prostora), Suzana Kosor (promocija), Igor Volarević (proizvodnja), Drago Havranek (medijska produkcija)

NAKLADNIK JUTARNJEG LISTA

EPH Media d.o.o.

Koranska 2, Zagreb

Direktor: Janko Goleš

jutarnji.list@eph.hr

telefon: 01/6103100, 01/6103101

faks: 01/6103148, 01/6103115

UPRAVA EPH:

Ana Hanžeković

NADZORNI ODBOR EPH:

Franjo Luković (predsjednik),

Marko Smetiško (zamjenik)

Maja Šilhard (član)

IZDAVAČKI SAVJET EPH:

Krešimir Čosić

Petar Miladin

Davor Majetić

DIREKTOR IZDAVAŠTVA EPH:

Tomislav Wruss

EUROPA DIGITAL

jutarnji.hr, gloria.hr, autoklub.hr,

okjeok.hr, sportskenovosti.hr,

slobodnadalmacija.hr,

dobra-hrana.hr, domidizajn.hr,

dubrovački.hr, likecroatia.com,

dodo.hr, dosi.hr, bestseller.hr

KONTAKT ZA ČITATELJE:

jutarnji_kontakt@eph.hr

PRETPLATA

pretplata@eph.hr

01/2255 374 ili 01/CALL EPH

faks: 01/6173 958

OSMRTNICE

osmrtnice@eph.hr

telefon: 01/6103017

faks: 01/6103145

MALI OGLASI

maliooglasi@eph.hr

telefon: 01/6103017, 01/6173897

TISAK

Vjesnik d.d.

Slavonska avenija 4, Zagreb

EPH je član Hrvatskog

vijeka za medije

vijeće@hvzm.hr i www.hvzm.hr

© 2013. EPH. Sva prava pridržana.

Za umnožavanje u bilo kojem obliku, iznajmljivanje, priopćavanje javnosti u bilo kojem obliku, uključujući internet, kao i preradivanje na bilo koji način bilo kojeg dijela ili ove publikacije u cijelosti, potrebno je zatražiti pisano dopuštenje nositelja prava.

U Bizovačke toplice ove je godine investirano 120 milijuna kuna

Pogrešno je uspoređivati hrvatsku krizu s drugima

Pod stranom investicijom često smatramo prodaju imovine, a to je pogrešno. Investicije su radna mjesta

PIŠE
NEVEN
VIDAKOVIĆ

Hrvatskoj treba irski model ili model rasta baltičkih zemalja za izlazak iz krize, često se čuje iz određenih ekonomskih krugova i od ostalih promatrača ekonomije koji bi kopirali modele drugih ekonomija.

To nije moguće s obzirom na strukturu hrvatske ekonomije. Da bismo mogli razumjeti koji i kakav model treba Hrvatskoj, prvo je potrebno pogledati zašto navedeni modeli nisu mogući. To najbolje možemo vidjeti kroz uzroke krize.

Često se spominje uspješna fiskal-

na konsolidacija u Irskoj. Kako je Irska politikom štednje uspjela izaći iz krize.

Ovo je potpuno pogrešna interpretacija stanja i uzroka ekonomskog rasta. Problem Irske prije krize je bio u tome što su sami sebe uvjerali da cijene njihovih nekretnina mogu beskonačno rasti. U razdoblju od 2000. do 2007. cijena stanova je narasla nekoliko puta i cijela Irska je postala bauštela.

Cijene ničega ne mogu rasti beskonačno. Kada je u Irskoj došlo do prirodnoga sloma tržišta nekretnina, banke je spasila država

Cijene ničega ne mogu rasti beskonačno. Kada je došlo do prirodnoga sloma tržišta nekretnina, banke koje su plasirale loše kredite spasila je država državnim dugom. Eksplozija duga države tražila je i fiskalnu štednju na uštrb cijele ekonomije. Ipak, Irska se uspjela oporaviti. Razlog izlaska Irske iz krize bila je devalvacija eura prema dolaru i funti, a ne uspješna fiskalna konsolidacija. Najveći kupci irskoga izvoza su SAD i UK. Glavni uzrok krize bila je neodgovorna kreditna politika banaka, a glavni uzrok izlaska iz krize je povećanje izvoza zbog slabljenja tečaja.

Sljedeći primjer je Latvija. Ovo je primjer zemlje koja je u jeku krize imala pad BDP-a više od 10% i onda se uspjela vratiti s jakim stopama rasta. Kao objašnjenje se naravno navodi fiskalna konsolidacija, ali objašnjenje je

Milanović uvrijedio Cincare na mitingu u Jastrebarskom

Sovinistički ispad Zorana Milanovića nije domoljublje

PIŠE
INOSLAV
BEŠKER

Šovinistički ispad Zorana Milanovića prekjučer u Jastrebarskome utoliko je gori što se čini da čak nije bio svjestan nego podsvjestan, da nacionalistički, u nekim aspektima rasistički diskurs koji je (zasad još) predsjednik Vlade, pa uz to i predsjednik Socijaldemokratske partije (koja s njime više nije ni "socijal-", pa kog vruga ne bi bila šovinistička), a k tome je i karijerni diplomat (koji nije kadar obuzdati ne samo svoj ego, nego, eto, ni niske pre-

drasude i stereotipe).

Pretpostavljam da je i Milanoviću donekle poznato što je za hrvatsku kulturu značio Dimitrija Demetra, onaj markantan brkat lik s Bukovčeva zastora, koji je u hrvatsku epiku kao klasični stih unio deseterac (a taj bi Milanoviću mogao biti poznat, ako je još Sinjanin). Po Demetrovoj Teuti, prvoj dramskoj predstavi na hrvatskome usplitskom Teatru zove se ulica južno od te zgrade, a sjeverna se zove po Porinu, prvoj operi ondje prikazanoj, opet po Demetrovu libretu.

Možda je čuo tko je bio dr. Branko Gavella, barem zna da je bio nogometni sudac, ako nije obaviješten da je bio redatelj, utemeljitelj zagrebačke Akademije za kazališnu umjetnost (ali možda ne baš

simpatičan Milanoviću - ipak je bio nekakav, apage, liječnik, prijatelj Krležin, ne uklapa se u liberalni imidž).

Među najboljim je hrvatskim novinarima Mihail Ničota, velik znalac Levanta, a i nenadmašan majstor hrvatskog jezika.

Što je zajedničko toj trojici - a u to društvo bi se mogli uvrstiti i ekumenski patrijarh Athinagóras i koji je s bl. Pavlom VI. pokopao pravoslavno-katoličku anatemu, bugarski patrijarh Kiril koji je kao mitropolit legao na šine da vlak ne odveze bugarske Židove u Auschwitz, bl. majka Tereza, ilindenski revolucionar Pitu Guli, Toše Proeski, pisci Ion Luca Caragiale i Branislav Nušić, Milton Manaki (na žalost i nacist Herbert von Karajan, te

Nikola Pašić, još jedan koji se od socijalista preobrazio u državotvornog šufta)? To što su, ili porijeklom ili narodnošću, Arumunji, koje su ljubazni susjedi, rugajući se njihovu izgovoru broja 5 - cinci - nazvali Cincarima (po istoj logici kako smo Talijane nazvali Digićima, a oni Nijemce "Crucchima", ne shvaćajući da ti austrijski vojnici pitalu kruha).

A uljudan diplomat Milanović kaže u Jastrebarskome da njegovi vole domovinu vi-

nešto drugo i nalazi se u biltenu centralne banke Latvije. Tamo se objavljuje pokazatelj koji govori koliko se koriste ukupni proizvodni resursi u ekonomiji. Pojednostavljeno: ako imam 10 strojeva u tvornici, koliko ih radi ili ako mogu proizvoditi 10 komada proizvoda dnevno, koliko proizvodim? Kada se pogleda ovaj pokazatelj, onda se vidi da sa 75% korištenja kapaciteta prije krize, godine 2009. korištenje proizvoda pada na 50%.

Naravno, ako pada proizvodnja, pada i BDP. Nakon 2009. ovaj pokazatelj se polako vraća natrag na vrijednosti iznad 70% i slijedi ekonomski oporavak. Latvija je prije krize strana ulaganja koristila za kreiranje proizvodnih kapaciteta. Kada je zbog krize pala potražnja, pao je i BDP. Kada se oporavila međunarodna potražnja, oporavila se i latvijska ekonomija. Prema tome, glavni uzrok krize i glavni faktor oporavka bila je međunarodna potražnja.

Služaj Hrvatske je bio drukčiji. Razdoblje od 2000. do 2008. iskorišteno je za kredite i prodaju domačega vlasništva. U ekonomskoj znanosti definicija investicije je kreiranje novoga kapitala. U Hrvatskoj definicija strane investicije je prodaja imovine strancima, što je pogrešno. Neki ekonomisti u Hrvatskoj zazivaju prodaju imovine strancima i to zovu strane investicije. Latvija je investicijama otvarala nova radna mjesta. Glavni uzrok krize u Hrvatskoj je nekontrolirana eksplozija duga, samo pojačana lošom fiskalnom politikom u obliku velikoga oporezivanja, velike uloge države u ekonomiji i nedostatak ekonomskih definicija. Većina vodećih (main-stream) ekonomista u Hrvatskoj i regulatori nikada nisu se bavili razumijevanjem problema duga. Štoviše, glorificirali su vanjski dug i dug kućanstava kao super pojavu u ekonomiji. Dug je bio izvor rasta i sada nam treba novi izvor rasta, model koji će razumjeti stare greške. Te greške su: regulator koji se nikada nije bavio problemom i ulogom kredita u ekonomiji i ekonomski populizam. Isti ekonomisti koji su se zauzimali za povećanje i gomilanje duga danas tvrde da imamo problem s dugom. Ekonomski populizam treba promijeniti kredibilitetom, a što se tiče političkoga populizma, za njega uvijek postoji jednostavan lijek: stanje ekonomije.✱

*autor je prodekan na Visokom učilištu Effectus

ISPRAVAK/REAGIRANJE

ANTE KOLOVRAT, zastupan po Sinevi Vukušić, odvjetnici iz Zagreba
Vezano uz tekst objavljen 11.10. pod nazivom „Misterij crne kuće“
Sve navedeno u citiranom tekstu u odnosu na Antu Kolovrata je NEISTINITO.
Ante Kolovrat je upravo suprotno navodima citiranog teksta, kao ugledan poslovni čovjek, tijekom trajanja braka sa Višnjom Marijom Kolovrat, koji je bio skladan sve do njezinog pronalaska novog partnera, u svemu nesebično pomogao obitelji Ravbar kako u poslovanju obiteljskog obrta tako i tijekom gradnje Crne kuće. Netočna je stoga informacija navedena u članku kako je Višnja Marija navodno bila „uvučena u brak“, obzirom su o njihovom skladnom braku i prethodno opisanom angažmanu Ante Kolovrata nesebično svjedočili njihovi brojni prijatelji i poznanici. Isto je tako u cijelosti netočna, uvredljiva i maliciozna tvrdnja kako je Ante Kolovrat Višnji Mariji Kolovrat „život pretvorio u pakao povezavši je s likovima iz podzemlja, uništavao bogatstvo obitelji Ravbar i koristio svaku mogućnost za izvlačenje novca iz obitelji“. Naime, prava je istina da je Ante Kolovrat tijekom trajanja bračne zajednice svakodnevno pomagao obitelji Ravbar u vođenju obiteljskog obrta „Verbena – Višnjin cvijet“ pri čemu je uz osobni angažman u poslovanje obrta uložio i značajna vlastita sredstva o čemu svjedoči pravomoćna presuda Općinskog suda u Zagrebu. Dakle, Ante Kolovrat ne samo da nije „uništavao bogatstvo obitelji Ravbar“ nego je svojim radom i financijskim ulaganjem znatno doprinio uspjehu poslovanja obitelji Ravbar.

Isto tako su krajnje netočni navodi u tekstu u kojem se Antu Kolovrata opisuje kao osobu koja je stalno bila naoružana, kod sebe imala po dva tri pištolja i koja je naoružana prelazila državnu granicu a koji su navodi samo puka izmišljotina Višnje Marije Kolovrat, ničim potkrijepljeni te konstruirani od strane imenovane tek nakon njihovog rastanka a sve u cilju neuspjelog diskreditiranja Ante Kolovrata kao uspješnog poslovnog čovjeka koji nikad nije niti prekršajno niti kazneno osuđivan.
Crna kuća je sagrađena za vrijeme trajanja njihovog braka te je upravo zbog znatnih sredstava koja je Ante Kolovrat u istu uložio, kao i sredstava koja je nesebično uložio u poslovanje obiteljskog obrta, između istih kao supružnika zaključen darovni ugovor kojim je, između ostalog, Ante Kolovrat postao suvlasnikom Crne kuće, te iako je dug na spram Bank Austrije koji se u članku spominje nastao za vrijeme trajanja njihove bračne zajednice i koji je u vidu hipoteke upisan na nekretninu u njihovom suvlasništvu, nakon razvoda braka taj je zajednički dug u cijelosti otplaćen samo iz novčanog dijela kupovnine Ante Kolovrata.
Netočna je stoga informacija da je Antun Knett, tadašnji direktor Bank Austria, napustio Crnu kuću zbog razloga navedenih u članku, već je upravo suprotno, kuću napustio zbog obiteljskih i poslovnih razloga, kao što je i netočna informacija da je Bank Austria prodavala predmetnu kuću, što je evidentno iz kupoprodajnog ugovora.
Naposlijetku, upravo začinjavu navodi članka da bi Ante Kolovrat Višnji Mariji Kolovrat „život pretvorio u pakao povezavši je s likovima iz podzemlja“, obzirom je upravo Ante Kolovrat nakon završetka Crne kuće koja je predstavljala nesumljivo arhitektonsko remek djelo, kuću otvorio za sve ljude dobrih namjera, pa tako i za ministre tadašnje hrvatske Vlade, kao i za ljude iz svijeta kulture, filma i televizije.

EKONOMSKI
ANTIBARBARUS

PIŠE
RATKO BOŠKOVIĆ

Deset posto najbolje plaćenih prima 15,4 puta više od istog broja onih s druge strane, najslabije plaćenih

Što je Piketty mogao saznati o Hrvatima iz njihovih plaća

Francuski ekonomist Thomas Piketty nedavno je od ministra Lalovca dobio podatke o raspodjeli hrvatskih plaća, 52 milijarde kuna koje smo dali za plaće

Nakon što je 15 godina po cijelom svijetu i kroz cijelu dostupnu povijest istraživao raspodjelu dohotka, francuski ekonomist Thomas Piketty sa svojom knjigom „Kapital u 21. stoljeću“, u kojoj je objavio rezultate svojih istraživanja, postao je globalna senzacija.

Što zaista znamo o tome kako se raspodjela dohotka mijenjala kroz stoljeća, pitao se Piketty? Da li dinamika akumulacije privatnog kapitala doista koncentrira bogatstvo u rukama malobrojnih, kako je to još u 19. stoljeću vjerovao Karl Marx? Ili ujednačavajuće sile rasta, konkurencije i tehnološkog napretka s vremenom smanjuju razlike i stvaraju veću harmoniju među različitim slojevima društva, kako je u 20. stoljeću tvrdio Simon Kuznets?

Pikettyjevi odgovori na ta pitanja potresli su čovječanstvo i šokantnu nejednakost u nekim dijelovima svijeta doveli su u fokus političkih i ekonomskih rasprava.

Senzacija je Piketty postao i u Hrvatskoj nakon izlaska prijevoda njegove knjige, a osobito kada je u travnju 2014. posjetio Zagreb. No, Piketty je u Zagrebu nastojao učiniti i nešto više od potpisivanja svoje knjige i gostovanja u „Filozofskom teatru“ HNK i Srećka Horvata: zatražio je od ovdšnjeg ministarstva financija da mu dostavi podatke o raspodjeli dohotka u Hrvatskoj.

Godinu i pol kasnije Jutarnji je ekskluzivno objavio da je ministar Boris Lalovac doista dostavio Pikettyju podatke o plaćama, a dobila ih je i redakcija. Što je Piketty iz njih mogao saznati?

Mogao je saznati samo to kako je milijun i 366 tisuća i 356 zaposlenika u Hrvatskoj u prvih osam mjeseci ove godine među sobom raspodijelilo 52 milijarde i 78 milijuna kuna neto plaća. Nije mogao saznati ništa o dohocima od kapitala (profita, dividendama, najamnini, kamati, prinosima na osiguranje i sličnom), a nije mogao saznati ni to kako se raspodjela plaća u Hrvatskoj mijenjala tokom godina i desetljeća. Pa ipak, i relativno skromni podaci koji se mogu izvesti iz raspodjele plaća vrlo su zanimljivi i omogućava

Među 683 tisuće najslabije plaćenih, onih koji zarađuju od nula do četiri tisuće kuna, je i 44 tisuće ljudi koji su, iz raznih razloga, primili manje od 500 kuna na mjesec

usporedbu Hrvatske i drugih zemalja, barem prema trenutnom stanju.

Nakon malo zbrajanja i dijeljenja, Piketty će iz podataka Ministarstva financija - Porezne uprave moći saznati da je „gornjih“ deset posto koji primaju najveće plaće (a one su od osam tisuća pa do iznad sto tisuća kuna prosječno mjesečno) ubralo ove godine jedanaest milijardi i 323 milijuna kuna ili 21,7 posto ukupnog neto dohotka.

„Donjoj“ desetini s najnižim prosječnim neto osobnim dohocima (od nula do 2500 kuna mjesečno) ukupno je pripalo tek 733 milijuna kuna, što čini samo 1,4 posto ukupnog neto dohotka. To istodobno znači da najnagrađivanija desetina prima 15,4 puta više od desetine najslabije plaćenih. U toj kategoriji najslabije plaćenih ima jako puno, više od 44 tisuće, zaposlenika koji su prosječno manje od 500 kuna na mjesec primili zbog nekih izvanrednih okolnosti. No i to su zaposlenici, i njihove su plaće dohodak, pa ih se iz računice ne može ispustiti.

Piketty u svojoj metodologiji koristi i sloj „donjih“ 50 posto. Njega u Hrvatskoj čini 683 tisuće osoba s plaćama od nula do četiri tisuće kuna pa recimo da je tom platnom razredu u prvih osam mjeseci ove godine isplaćeno 12 milijardi i 780 milijuna kuna ili 24,5 posto ukupnog dohotka od plaća iz radnog odnosa.

Još je preostala „sredina“, ili Pikettyjeva „srednja klasa“, 40 posto zaposlenih s plaćama od četiri do devet tisuća kuna, koju u Hrvatskoj čini oko 547 tisuća radnika. U raspodjeli ukupnog neto dohotka njima je pripalo 53,7 posto novca.

Kamo ti podaci o plaćama svrstavaju Hrvatsku na globalnoj slici nejednakosti, kakvu je u svojoj knjizi „Kapital za 21. stoljeće“ ocrtao Thomas Piketty?

Kao najegalitarnije, Piketty navodi skandinavske zemlje 1970-ih i 1980-ih godina. U njima je „najviših“ 10 posto ili najbolje plaćena desetina primala malo više od 20 posto ukupnih plaća, a „donjih“ 50 posto je primalo oko 35 posto. Za zemlje koje imaju prosječnu nejednakost po plaćama, a takva je većina europskih, među njima Francuska i Njemačka, prva skupina prima 20-30 posto ukupnog neto dohotka, a druga oko 30 posto.

Hrvatska je, prema tome, tek za nijansu manje egalitarna od najegalitarnijih. Ili, za nejednakost po plaćama između deset posto najnagrađivanijih i ostatka zaposlenika nipošto se ne bi moglo reći da je prevelika. Možda „donjih“ 50 posto ima pre mali udjel u ukupnim plaćama, ali tu bi pravu sliku mogla kvariti statistička razdioba.

Hrvatska se nejednakost po dohotku najbolje plaćenih i ostatka pogotovo ne može niti usporediti s američkom nejednakošću zadnjih desetljeća, pa čak ni s relativno egalitarnom međuratnom Amerikom. Udjel „gornjih“ deset posto najbolje plaćenih u ukupnom dohotku u Sjedinjenim Državama nakon Drugog svjetskog rata punih pet desetljeća kretao se oko 33 posto, da bi od kraja 1980-ih do danas odletio povrh 45 posto (što je jedno od glavnih i nama Europljanima najšokantnijih Pikettyjevih otkrića u knjizi „Kapital“).

Mogu li se iz podataka koje je hrvatsko Ministarstvo financija dostavilo Thomasu Pikettyju izvući kakvi zaključci i smjernice za kreiranje politike? Ako da, onda je to zaključak da je hrvatska raspodjela dohotka od rada vrlo egalitarna i tipično europska pa nema potrebe ni za kakvom politikom usmjerenom prema otklanjanju neprihvatljivih, ekstremnih nejednakosti. Drukčiji bi se možda zaključak mogao izvući kad bi se u ukupni dohodak uključila i zarada od kapitala, ali na te podatke moramo još pričekati.